

KOOLIEKSAM

AJALUGU

Ajaloo koolieksam on kirjalik töö, mis annab maksimaalselt 100 punkti ning kestab 3 tundi (180 minutit).

Eksamil on võimalik kasutada „Gümnaasiumi ajaloo atlas“.

TEEMAD :

I EESTI AJALUGU

1. Eesti üleminekul esiajast keskaega

Läti Henriku kroonika kui ajalooallikas. Eesti ala esiaja lõpul: halduslik korraldus, elatusalad, Eesti elanike varanduslik ja õiguslik seisund, sõjaline tase ja suhted naabritega. Muinasusund ja ristiusk. Liivimaa ristsõda: olukord Läänemere ümber 12. sajandi II poolel, esimesed piiskopid, eestlaste naabrite alistamine, muistse vabadusvõitluse olulisemad sündmused, eestlaste allajäämise põhjused muistses vabadusvõitluses. Eesti ala keskaja algul: halduslik ja kiriklik korraldus, talurahva olukord, lääniaadli ja linnade teke, Muutused Eesti ühiskonnas esiaja lõpust kohanemiseni keskaja ühiskonnaga.

2. Eesti Vabariik 1918–1940

Eesti iseseisvumise eeldused (olukord maailmas, Venemaal ja Eestis). Iseseisvuse väljakuulutamine. Vabadussõda (põhjused ja tulemused). Tartu rahu. Asutav Kogu. 1920. aasta põhiseadus. Maareform. Eesti Vabariigi tunnustamine ja vastuvõtmine Rahvasteliitu. Sisepoliitiline ja majanduslik areng 1920. aastatel. Suur kriis (majanduslik, sisepoliitiline, põhiseaduse) 1930. aastate algul. Vabadussõjalased. 1934. a. riigipööre ja vaikiv ajastu. 1938. aasta põhiseadus. Majandusolud autoritarismi aastail. Välispoliitilised suundumused. MRP ja baaside leping. Baaside ajastu.

Kultuuri areng: kultuuripoliitika, hariduselu ja koolisüsteem, kirjandus, kunst, muusika, teadus, teater, sport.

II LÄHIAJALUGU

3. Rahvusvahelised suhted 20. sajandil

Suurriikide liidud 20. sajandi algul. Esimese maailmasõja põhjused ja tagajärjed. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil. Rahvasteliit. Versailles' süsteem ja selle lagunemine. Lepituspoliitika. Müncheni konverents. MRP. Teise maailmasõja sõdivad pooled. Potsdami konverents. Teise maailmasõja tagajärjed. Külma sõda. Trumani doktriin. Marshalli plaan. Kriisid ja kriisikolled külma sõja ajal: Berliini blokaad, Korea sõda, Berliini kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda. Võidurelvastumine ja desarmeerimine. Helsingi protsess. Rahvusvahelised suhted 1980. aastatel. Külma sõja lõpp ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil 20. sajandil.

4. Demokraatia ja diktatuur 20 sajandi I poolel

Diktatuuride kehtestamise põhjused. Diktaatorlike riikide iseloomulikud jooned Saksamaa, Itaalia ja NSVL-i näitel. Demokraatlikud riigid USA ja Suurbritannia näitel.

III ÜLDAJALUGU

5. Uusaeg

Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade mõju ja tagajärjed. Viini süsteem ja selle lagunemine. Tööstuslik pööre ja industriaalühiskonna kujunemine. Poliitilised õpetused 19.saj.

NÄIDISÜLESANDED :

1. Millised huvid olid Liivimaa ristsõdades järgmistel gruppidel?

3 p

Kaupmehed:

.....

Rüütlid:

.....

Vaimulikud:

.....

2. Töö fotodega. Fotodel on neli Eesti riigitegelast.

4 p

Foto nr 1	Foto nr 2	Foto nr 3	Foto 4

Nimetage neist kaks (perekonnanimi) ja pange kirja nende peamine teene Eesti riigi loomisel 1917–1920.

2.1. Isik fotol nr on2 p

Tema peamine teene oli

2. 2. Isik fotol nron 2 p

.....

Tema peamine teene oli

.....

3. Märkige tabelis ristiga (X), kas tegemist on Esimese või Teise maailmasõja tulemustega. 2 p
(7–8 õiget 2 punkti; 5–6 õiget 1 punkt)

I maailmasõda	Tulemused	II maailmasõda
	Suurte impeeriumide lagunemine	
	NSV Liidu mõjusfääri kujunemine Ida-Euroopas	
	Eesti iseseisvuse kaotus	
	Soome iseseisvumine	
	Poola koridori loomine	
	Saksamaa kaotab Ida-Preisimaa	
	Saksamaa jagamine okupatsioonitsoonideks	
	Eesti iseseisvumine	

4. Vastake küsimustele teksti ja oma teadmiste põhjal. 3 p

Allikas:

„Kui tõele näkku vaadata, siis on Euroopa järgmise kolme-nelja aasta toidu ja muude hädatarvilike kaupade (mis tulevad peamiselt Ameerikast) vajadus tema praegusest maksevõimest nii palju suurem, et talle tuleb anda märkimisväärset lisaabi. Muidu ootab Euroopat väga suur majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline allakäik.”

USA riigisekretär George C. Marshalli sõnavõtt Harvardi Ülikoolis 5. juuni 1947.

4.1. Milles seisnes USA abi eesmärk Euroopale allika põhjal? 1 p

.....

4.2. Miks ei võtnud Ida-Euroopa riigid pakutavat abi vastu? 1 p

.....

4.3. Andke hinnang Marshalli plaani tulemuslikkusele Lääne-Euroopa jaoks. 1 p.

.....

.....

5. Töö kaardiga .

4 p

5. 1. Mille poolest erineb see kaart Esimese maailmasõja eelsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

.....

5.2. Mille poolest erineb see kaart Teise maailmasõja järgsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

.....

5.3. Esitage kaks muudatust, mis toimusid Euroopa kaardil 1930. aastatel enne Teise maailmasõja puhkemist?

- 1).....
2)

6. Diktatuuririikide iseloomulikud tunnused

6.1. Paigutage järgmised märksõnad numbritega õige riigi alla

3 p

11-12 õiget 3p; 9-10 õiget 2p; 7-8 õiget 1p

1 duce 2 Führer 3 natsionaalsotsialism 4 rassipuhtus 5 viisaastak 6 fašism 7 korporatiivne süsteem 8 Gulag 9 Gestapo 10 sõda Etioopiaga 11 Kristallöö 12 kollektiviseerimine

Itaalia	Saksamaa	Nõukogude Liit

1.2. Nimetage kaks iseloomulikku joont, mis on ühised kõigile kolmele riigile.

2 p

Iseloomulik joon :

a

b

7. Tööstusliku pöörde eeldused olid kapitali olemasolu , vaba tööjõud, ettevõtlikkus, 2 p masinate leiutamine, tooraine ja energiaallikate olemasolu , turg kaupadele.

Põhjenda kahe eelduse abil, miks sai tööstuslik pööre alguse just Inglismaal .

1. eeldus

Põhjendus.....
.....

2. eeldus

Põhjendus.....
.....

ÕPPEKIRJANDUS :

- Kõiv, M, Laur, M . Inimene. Ühiskond. Kultuur. III Uusaeg, Tallinn. Avita 2007.
- Eesti ajalugu I ja II . Tallinn : Avita 2005, 2007.
- Laar, M,, Vahtre, L. Lähiajalugu gümnaasiumile I ja II . Tallinn : Avita 2005, 2007.
- Laar, M,, Vahtre, L. Lähiajalugu gümnaasiumile I . Tallinn : Avita 2014